

Piet Voermans is adviseur van Heemschut in de provincie Flevoland, meer specifiek Dronten. Hij levert tijdens de voorlichtingsbijeenkomst een bijdrage vanuit een aantal ervaringen opgedaan in Dronten.

Piet Voermans is opgegroeid in Brabant maar nu bijna 50 jaar in Flevoland, in Dronten. Hij is gekomen naar Flevoland als leraar bouwkunde, om een nieuwe school voor V.O mee op te zetten.

IN DEN BEGINNE

Dan praten we over de begin jaren 60 als de plannen voor Dronten van de tekentafel, gerealiseerd gaan worden. De functie van het dorp Dronten was vergelijkbaar met die van Emmeloord.

Een streekverzorgingscentrum met een breed voorzieningenniveau, ook voor de dorpen Biddinghuizen, Swifterbant en voor Ketelhaven.

Dronten ligt in een bocht van de Lage vaart, met havenfaciliteiten. Er waren 4 kerken voorzien, waarvan er drie direct werden gebouwd. De 4^e (Ichtus kerk) volgde in 1967 zonder toren.

De opzet van het dorp is simpel, een kruispunt van 4 wegen uit de 4 windstreken.

De 3 kerktorens vormden belangrijke bakens in het kale landschap, omdat verder hoogbouw (bijna) ontbrak.

- De toegangsweg De Noord, die de zichtlijn vormt naar de Kerktoren van de RK kerk, "Ludgerus kerk". Was het eerste gebedshuis in Dronten. (1964)
De kerkzaal is al gesloopt in 1998, nieuwbouw van de kerk nauwelijks 300 meter verderop.
(ik was nauw betrokken, als lid bouwcie nieuwe RK kerk)
- De Oost vormde de zicht-as naar de Gereformeerde kerk "De Ark" met zijn toren, nu PKN Dronten
Bedreigd en volledig ingebouwd
- De Zuid en De West zijn gericht op de Hervormde kerk "Open Hof" en zijn toren. Behoort nu ook bij de PKN Dronten.
Bedreigd

Ook in Biddinghuizen en Swifterbant waren de kerktorens de bakens van de dorpen, in het verder lege landschap.

Biddinghuizen, een kerkcomplex "De Voorhof" van 1967, waarin zowel de Gereformeerde kerk, de Hervormde kerk als de Katholieke kerk samen het gebouw beheren, en aanvankelijk in de zelfde zaal hun diensten hielden. Heel bijzonder, tot op de dag van vandaag.

Nog dit jaar wordt de grote kerkzaal gesloopt!

Swifterbant, het kerkcentrum "De Hoeksteen" is in 1970 in gebruik genomen. De Hoeksteen is gebouwd als kerkgebouw voor de Protestantse Gemeente te Swifterbant, en de RK Geloofsgemeenschap. Het gebouw is opgezet voor multifunctioneel gebruik.

Er zijn verbouwingsplannen, deels slopen en voor woningbouw.

Ketelhaven, Daar zijn de eerste woningen van Oostelijk Flevoland gebouwd. Het is een buitenplaats zonder kerkgebouw.

Bijzonder is dat de 5 kerken een vrijstaande kerktoren hebben.

ERFGOED beleid in Dronten

Dronten behoort tot het "Nieuwe Land", een van de pioniersgebieden, waar alles nog moest worden opgebouwd. Behalve voor de archeologische bodemvondsten was het een gebied zonder geschiedenis.

Het historisch besef dat ook het verhaal van het ontstaan van de dorpen en hun gemeenschap waardevol is, komt maar langzaam opgang. Om dat verhaal te kunnen blijven vertellen, moet men wel zichtbare herinneringen aan die periode behouden.

Lange tijd was de algemene opvatting, "**wij hebben toch geen erfgoed**" daarvoor zijn we nog te jong.

Langzaam is er een omslag in dat denken gekomen. Bij de sloop van het barakkenkamp, en de graansilo van Agrico bleken er al veel bezwaren uit de gemeenschap te komen.

Bij de ontwikkeling van het gevoel en waardering voor de ontstaans - geschiedenis speelt de "**Stichting Geschiedschrijving Dronten**" een voortrekkers rol. met elk jaar de uitgave van een boekje over de geschiedenis van Dronten. Ook met het "**boerderijen boek**" is men gaan terug kijken. Zich daarbij bewust wordend dat er al veel verdwenen is.

Ook het gemeente bestuur is daarin, zij het "schoorvoetend" meegegaan. Als Heemschutter van de provinciale Cie, heb ik hun mijn best gedaan daar wat meer voortvarendheid in te brengen.

Het gemeentebestuur liet een inventarisatie maken door "Het Oversticht" van waardevolle gebouwen en structuren in de dorpen.

Deze inventarisatie is in december 2010 gepubliceerd, met daarin de adviezen wat als waardevol erfgoed beschermd zou moeten worden.

Maar dan blijkt de terughoudendheid. Bij het samenstellen van de lijst van gemeentelijke monumenten. wordt de advieslijst maar mondjesmaat gevolgd.

Opvallend is daarbij de aanwijzing van de losstaande kerktorens als gemeentelijke monumenten, maar niet de kerkgebouwen!

Het wordt als lastig ervaren om gebouwen aan te wijzen als monument omdat de gemeente de PKN kerkgemeenschap niet wil hinderen in hun keuze, welke kerk er voor de PKN behouden zou worden en welke afgestoten zal gaan worden.

Mijn argument om het wèl te doen was, duidelijk kenbaar te maken, dat de Gemeente het waard vindt de kerkgebouwen te behouden, door ze op de gemeentelijke monumenten lijst te zetten. Zonder een uitspraak te doen waar de voorkeur naar uitgaat. En daarmee te kennen geven aan de oorspronkelijke bouwers en gebruikers dat men waarde hecht aan het behoud ervan.

Bekend was toen al dat door teruglopend kerkbezoek, het beheer van 2 oudere kerkgebouwen van de PKN Dronten, onbetaalbaar dreigt te gaan worden.

Vorig jaar gaf de Gemeente Dronten een monumenten magazine uit. Een prachtig boekwerk. Maar daarbij zette het ook een punt achter actief erfgoed beleid lijkt het wel.

De wethouder Ton van Amerongen schrijft daarin:

"Het wordt nu de kunst voor Dronten om mooi oud te worden".

Mooi gezegd , maar dat gaat niet zonder een "actief" erfgoed beleid.

MIJN ERVARINGEN met sloop van twee kerkgebouwen.

1^e RK kerk van de H. Ludgerus parochie

Een gebouw ontworpen door Architect Sluimer uit Enschede. Ontwerp en uitvoering mochten zeker niet te veel kosten. 50 % van de stichtingskosten werden uit rijkskas gefinancierd, dat was toen de geldende regeling.

De Kerk is in 1964 in gebruik genomen. Het gebouw leek precies op een hal van een Twentse textielfabriek. Inclusief de het plakdak met de koepels voor de dagverlichting. Wat het een beetje kerk maakte was de wand met veel glas uitzijnde naar de binnentuin.

Begin jaren '90 ontstaan er steeds meer problemen met het kerkgebouw.

- het dak lekte
- het tochtte overal langs
- het was niet warm te stoken in de winter.

Of het moest grondig worden verbouwd, of..... ?

De gemeente Dronten wilde het winkelcentrum uitbreiden. De RK parochie had daar veel gebouwen/grond in bezit.

- oude RK kleuterschool
- het Parochiehuis
- de pastorie
- de binnentuin
- het kerkgebouw

Een project ontwikkelaar/aannemersbedrijf Bramer had belangstelling om een belang te nemen in het winkelcentrum gebied.

Eind 1994 neemt de parochie een besluit over renovatie of nieuwbouw. Slechts dertig jaar na in gebruik name, kiest de parochie vergadering voor nieuwbouw.

Dan begint een **4 jarig proces** van informatie en luisteren en praten met parochianen die moeite hebben met de sloop van hun Kerkgebouw.

Daar zijn huwelijken gesloten, uitvaartdiensten gehouden en zijn de kinderen gedoopt. Lang niet iedereen is zomaar overtuigd, dat nieuwbouw de beste oplossing is. Kerken sloop je niet!

Er wordt heel veel energie gestoken iedereen mee te krijgen. Daarbij wordt vooral informatie en openheid bij elke besluit als beste methode gebruikt. Iedereen bij het proces betrekken. Zo is er een groot draagvlak ontstaan.

Er moeten veel keuzes gemaakt worden, in die tijd.

Als architect wordt gekozen voor Brink en Fler, een lokaal architecten bureau. Veel lokale bedrijven fungeren als onderaannemer voor bouwonderdelen, zoals technische installaties.

De overgang "van oud naar nieuw" vind plaats in maart 1998.

Helaas blijven er toch enkele parochianen achter.

2^e Oecumenisch kerkcentrum "de Voorhof" in Biddinghuizen.

Een ontwerp van architect Fontein uit Amsterdam. Gebouwd als ruimte voor erediensten maar ook als gemeenschapsruimte. In 1967 in gebruik genomen onder gezamenlijk beheer van de Protestantse gemeente(s) en de RK parochie. In 1970 nam de RK parochie een eigen kleinere kerkzaal in gebruik, maar nog steeds onder gezamenlijk beheer.

In de grote protestantse kerkzaal bevindt zich een glaskunstwerk van "van Werve".

Vanaf 2015 ben ik als adviseur van Heemschut betrokken bij allerlei zaken rond het kerkgebouw.

- **Verval glaskunstwerk "van de Werve"**
- **Kerkleden is behoud kerkzaal mogelijk?**
- **Is verzet tegen sloop zinvol?**
- **actiegroep, wil aanvraag monumenten status.**
- **Stichting Cuijpersgenootschap**

Het Kerkbestuur heeft steeds de kerkleden goed geïnformeerd over de keuzes waarvoor ze stonden. Wel of niet meedoen aan het MFG2 ?

Veel informatie bijeenkomsten gehouden, maar het is een moeilijke weg om iedereen te overtuigen. Pas laat in het proces toen de sloopvergunning al was afgegeven, kwam de dorps gemeenschap in verzet. De rol van het Gemeentebestuur is duidelijk vwb MFG2, maar niet als het gaat over het behoud van een kerkgebouw.

Conclusie

Een kerk slopen of een andere bestemming geven, is veel meer dan alleen een gebouw afstoten.

Het raakt de betrokken mensen in hun hart. Daar moet uiterst zorgvuldig mee worden omgegaan. Maar vooral veel begrip voor worden opgebracht. En ruimschoots tijd aan moeten worden besteed, het is een soort rouwproces.

Als er een goede herbestemming voor gevonden kan worden heeft dat zeker de voorkeur.

Tot slot

Opstijgen ten hemel.....? Nee, neerdalen!

Gemeentebestuur van Dronten en andere gemeenten in Flevoland.

Ga praten met de kerkbesturen, gemeenteleden, parochianen en leden van de moskee en de koninkrijkszaal. Want er zijn veel meer gebedshuizen in Dronten als "in den beginne".

Vraag wat zij willen, en welke hulp het gemeentebestuur daarbij kan bieden. Waar gaan we naar toe!

Het is ook een **gemeenschapsbelang**. Dat was zo, in den beginne (denk aan 50% regeling). Maar ook in het belang van de dorpen nu. Er is al zoveel verdwenen.

Ontwikkel zo een kerken visie, het zou zomaar kunnen dat een kerk, moskee of gebedszaal gebaat is bij een gemeentelijke status van monument. Waarmee je als gemeentebestuur kunt aangeven dat het "behoudenswaardig" is.

Wacht niet tot de problemen ons overvallen, want we weten allen dat binnenkort we voor ingrijpende keuzes komen te staan.